

พระเจ้าทรงเป็นครูของแผ่นดิน

ปารุกภาพพิเศษ
พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ

พิธีเทิดพระเกียรติ "ภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหาราชา"

วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๒

ปาฐกถาพิเศษ

เรื่อง

สำนักในพระมหากษัตริย์คุณพระผู้ทรงเป็นครูของแผ่นดิน

แนวคิดและประสบการณ์ในการแก้ปัญหาความยากจน

เยาวชนกับการปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว

โดย

ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ

ประธานกิตติมศักดิ์มูลนิธิรัฐบุรุษ

นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ เจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ จัดโดยมูลนิธิ รัษฎบุรุษ
พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

สำนักในพระมหากษัตริย์คุณ
พระผู้ทรงเป็นครูของแผ่นดิน

ปาฐกถาพิเศษ

โดย

ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ

เนื่องในการประชุมสัมมนาทางวิชาการเฉลิมพระเกียรติ

“ครูของแผ่นดิน”

วันอาทิตย์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

จัดโดยสภาสถาบันราชภัฏ

ณ อาคารใหม่สวนอัมพร

เลขาธิการสำนักงานสภาพัฒนาการ และผู้มีเกียรติทั้งหลาย

ขอขอบคุณเลขาธิการฯ ที่กรุณาเชิญให้มาพูด ผมรับเชิญด้วยความยินดีและเต็มใจ แต่ขอเรียนในเบื้องต้นเสียก่อนว่า การพูดเรื่องที่กำหนดให้นั้นเป็นการยากมากที่จะพูดให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้ ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาธิคุณยิ่งใหญ่แผ่ไพศาลไปทั่วขอบเขตสี่มา ยี่นานวันขึ้นเท่าใด พระมหากรุณาธิคุณก็ยิ่งเพิ่มทวีขึ้น แม้จะกล่าวจำกัดเฉพาะที่คนไทยทั้งมวล รวมทั้งชาวต่างประเทศต่างยอมรับด้วยความปลื้มปิติว่าทรงเป็น “ครูของแผ่นดิน” ก็ไม่สามารถจะบรรยายให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงประกาศพระราชปณิธานในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๔๓ ว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

นับแต่นั้นมา ก็ได้ทรงปฏิบัติพระราชกิจ สมดังพระปฐมบรมราชโองการที่ได้ พระราชทานแก่ พสกนิกรไทยทั่วประเทศตลอดระยะเวลากว่า ๕๐ ปีที่ทรงครองราชสมบัติ แม้จะเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ไม่ต้องทรงรับผิดชอบเรื่องใดๆ ในแผ่นดิน แต่ด้วยพระมหากษัตริย์คุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทยที่ทรงรักทรงห่วงใยประดุจลูกหลาน พระองค์มิได้เคยทรงละเลยที่จะสอดส่องดูแลทุกข์สุขของราษฎร มิเคยทรงดูดาวยกับความทุกข์ ความเดือดร้อนของประชาชน ไม่เคยทรงวางเว้นที่จะคิดหาวิธีการอันทันสมัย มาพัฒนาการกินดีอยู่ดีของราษฎรของพระองค์ เพื่อให้ราษฎรได้รับประโยชน์สุข ทรงมีพระราชดำรัสอยู่เสมอว่า ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ยังยากจน พระองค์ต้องทรงต่อสู้กับศัตรูคือความยากจนของราษฎร โดยทรงหาวิธีการต่อสู้กับความทุกข์ยากอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ประชาชนของพระองค์ชนะความยากจนให้ได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ประเสริฐสุด นอกจากจะได้ทรงนำทางการพัฒนาประเทศ ดำเนินตามรอยพระบาทสมเด็จพระมหากษัตริย์ชาติราชเจ้าผู้ประเสริฐแต่กาลก่อน มีพระบาทสมเด็จพระปิยมหาราชเจ้า เป็นอาทิ อย่างมิได้ผิดเพี้ยนแล้วยังทรงมีพระจริยาวัตรส่วนพระองค์ที่ทรงเป็นทั้งนักคิด นักประดิษฐ์ และนักวิจัย ที่สามารถนำผลมา

เป็นต้นแบบของงานที่อำนวยการประโชยน์สุขนาน้ปการให้ประชาชนของพระองค์อย่างยากที่จะหาพระมหากษัตริย์ หรือผู้นำประเทศคนใดมาเทียบได้ จุดประสงค์หลักในการคิด การประดิษฐ์ และการวิจัยของพระองค์ก็เพื่อให้เห็นแนวทางที่ถูกต้องที่จะนำมาสั่งสอนให้ประชาชนดำเนินตาม ทรงถือเป็นพระราชภาระ ที่จะทรงสั่งสอน ชี้แนะ แสดงตัวอย่างและติดตามผลโครงการต่างๆ เพื่อความสำเร็จและประโยชน์ของราษฎร ทรงเป็นประดุดจครูของประชาชนทั้งประเทศ พระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยในโอกาสวันสำคัญๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันเฉลิมพระชนมพรรษา ล้วนเป็นคำสอนที่มีค่า เหมาะแก่กาลสมัย ยังประโยชน์โดยตรงให้แก่ผู้ที่น้อมนำไปปฏิบัติ เช่น การที่ทรงสอนให้รู้จักรักต้นไม้ ล่าถาร รักป่า ทรงสอนให้รู้จักคำว่า “ขาดทุนเป็นกำไร” ให้รู้จักสามัคคี เป็นต้น ทรงปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่างของผู้ที่มุ่งมั่นทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมตลอดมา และด้วยเหตุที่ทรงมีพระเมตตาต่อพสกนิกรดุดจครูเมตตาศิษย์ จึงได้พระราชทานความรู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่าง โดยไม่มีการปิดบัง ล้วนเป็นความรู้ที่ได้ทรงคิด ทรงค้นคว้า ทรงทดลองด้วยพระองค์เองได้เห็นผลเป็นที่ประจักษ์แล้วทั้งสิ้น

การที่ประชาชนชาวไทยได้ปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท และปฏิบัติตามวิธีการต่างๆ ที่ทรงสอนหรือทรงสาธิตให้ดู ได้ทำให้ราษฎรอยู่ดีมีสุขขึ้น

ยกตัวอย่าง เช่น ชาวเขาซึ่งเคยมีชีวิตอยู่อย่างคนทำผิดกฎหมายต้องหลบๆ ซ่อนๆ เจ้าหน้าที่ ได้เปลี่ยนไปมีชีวิตใหม่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ด้วยการปลูกผักฤดูหนาว ปลูกไม้ดอกที่สวยงาม ปลูกไม้ผลที่มีราคา ทำให้สามารถดำรงชีพเป็นหลักแหล่งได้อย่างมั่นคงและสงบสุข จนกลายเป็นกลุ่มคนที่มีค่ากลุ่มหนึ่งของประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้นทั่วทุกภาคของประเทศ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาทุกศูนย์เป็นแหล่งให้ความรู้ในทางปฏิบัติที่เหมาะสมแก่เกษตรกรในแต่ละภาคของประเทศ ทำให้ประชาชนได้เรียนรู้วิธีการพัฒนาคุณภาพของชีวิตโดยดูจากตัวอย่างจริงในการสาธิตและในการดำเนินการของศูนย์ ยังประโยชน์มหาศาลแก่ราษฎร และเป็นที่ยูัจักกันกว้างขวางแม้ในต่างประเทศ

พระราชราษฎรจึงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในฐานะที่ทรงเป็นครูของแผ่นดิน เป็นครูอย่างเต็มพระราชหฤทัยในการทรงสั่งสอนวิชาการเพื่อการทำมาหาเลี้ยงชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ วิชาเกษตรกรรมซึ่งเป็นวิชาที่สำคัญที่สุด สำหรับการดำรงชีวิตของประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ซึ่งเป็นเกษตรกร ทรงสั่งสอนหลักการ

ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมด้วยพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสที่พระราชทานในโอกาสสำคัญๆ ให้รู้จัก “พออยู่ พอกิน” และให้จัดการกับเศรษฐกิจในรูปแบบ “เศรษฐกิจพอเพียง” ทรงสอนคุณธรรมและหลักการดำเนินชีวิตด้วยการทรงเป็นแบบอย่างด้วยพระองค์เอง และพระราชทานข้อธรรมะต่างๆ เช่น คุณธรรม ๔ ประการในการรักษาความสัตย์ ความจริง การรู้จักข่มใจ การรู้จักอดทน อดกลั้นและอดออมและการรู้จักละวางความชั่ว ทรงสอนให้รู้จักสามัคคี รู้จักไขว่หาความรู้ และดำรงความเพียร เป็นต้น

คำว่า **สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ** หมายความว่า รู้สึกถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประชาชนชาวไทยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งในฐานะที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ปกครองอาณาประชาราษฎร์ให้ร่มเย็นเป็นสุข ในฐานะที่เป็นครูผู้ให้ความรู้และการอบรมคุณธรรม ทรงสั่งสอนวิถีการครองชีวิตให้พ้นจากภัยวิฤกตต่างๆ และในฐานะที่ทรงเป็นยิ่งกว่า **“พระบิดา”** ผู้ทรงเอื้ออาหารห่วงใย ทรงคุ้มภัย และทรงขจัดปัดเป่าความเดือดร้อนให้ราษฎรครั้งแล้วครั้งเล่า ไม่ว่าจะเป็ความเดือดร้อนจากภัยธรรมชาติ ภัยเศรษฐกิจ หรือภัยจากความไม่เข้าใจกันของคนในชาติ

พระมหากรุณาธิคุณของพระองค์นั้นยิ่งใหญ่ไพศาลนัก ประชาชนชาวไทยจึงควรจะสนองพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ในทุกทางที่สามารถจะทำได้ เช่น

➤ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณด้วยการรับพระบรมราโชวาททุกองค์ไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมเพื่อจักได้ประพฤติตนตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ครอบคลุมทุกเรื่องของชีวิต ตั้งแต่ความประพฤติส่วนตัว การรู้จักควบคุมจิตใจและความมีสติ การพยายามเอาชนะอุปสรรค การรับสิ่งที่ดีของผู้อื่นมาพัฒนาตนเอง การพัฒนาความคิดให้ก้าวหน้าทันสมัย การรู้จักสำรวมกายใจ การประหยัด ไปจนถึงการทำงานเพื่อสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเข้าใจธรรมชาติของคนในสังคม การรักษาดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ การน้อมนำพระบรมราโชวาทไปประพฤติปฏิบัติตาม จะทำให้ชาติไทยของเราเจริญมั่นคงก้าวหน้า

➤ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณด้วยการน้อมนำพระราชดำริใส่เกล้าใส่กระหม่อม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปรารถนาให้คนในชาติรักใคร่ ประองดอง รู้รักสามัคคี เพื่อความเป็นปึกแผ่นมั่นคงภายในชาติ การแตกสามัคคีกัน การไม่ประองดองเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนจึงไม่ควรปรากฏในสังคมไทย

➤ แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณด้วยการ膜นพระราชา

ภาระให้เบาลง หากคนไทยสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างปรกติสุข มีความเป็นอยู่ที่ดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็จะทรงสำราญพระราชหฤทัย ทรงหมดกังวล พระองค์จะไม่ต้องทรงงานอย่างเหน็ดเหนื่อยอีกต่อไป ประชาชนชาวไทยจึงควรพยายามปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเพื่อให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การที่ประชาชนจะช่วยตนเองพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเอง จึงนับว่าเป็นการแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยตรงอีกทางหนึ่ง

ผู้มีเกียรติ ครับ

การรู้จักตอบแทนบุญคุณของผู้ที่มีคุณแก่เรา การรู้จักตอบแทนบุญคุณต่อแผ่นดินนั้นเป็นคุณสมบัติของคนดีโดยทั่วไปและเป็นวัฒนธรรมไทยอยู่แล้ว เมื่อผู้ที่มีคุณแก่เราอย่างมากล้นเกินกว่าที่จะพรรณนาได้คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เป็นครูของทุกคน เป็นครูของแผ่นดิน เป็นผู้มีพระจริยาวัตรตรงดงามยิ่ง เราจึงสมควรสนองพระมหากรุณาธิคุณจนสุดชีวิต ผมใคร่ขอให้พี่น้องชาวไทยทุกคน ได้สำนึกถึงพระคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระเมตตาต่อประชาชนชาวไทย อย่างที่ไม่อาจจะหาใครเทียบได้

ผมควรจะจบการบรรยายแต่เพียงแค่นี้ แต่โดยที่ท่านทั้งหลาย ณ ที่นี้

ล้วนเป็นครู เป็นนักศึกษาของสถาบันครู และจะเป็นครูหรือกำลังเป็นครูโดยอาชีพ ไม่ว่า จะโดยตรงหรือโดยอ้อมกันทุกคน จึงใคร่ขอพูดถึง ครู ลักเล็กน้อย หวังว่า จะไม่ทำให้เกิดความรำคาญเบื่อหน่าย

ครูกับอาจารย์โดยความหมายที่แท้จริง แตกต่างกัน ทุกท่านทราบดีชาติบ้านเมืองของเราต้องการครูที่ดี การผลิตครูที่ดีเป็นหน้าที่โดยตรงของสถาบันนี้ และเป็นที่มั่นใจว่า สถาบันนี้มีแนวทางมีวิธีการผลิตที่ได้ศึกษาวิจัย และนำไปใช้ได้ผลดีมาแล้ว สิ่งที่ผมขอพูดถึง ไม่ใช่เรื่องของการผลิตครู แต่เป็นเรื่องความเป็นครู พวกเราปรารถนาที่จะเห็นอาชีพครู เป็นอาชีพที่บริสุทธิ์ นำเคารพ นำบูชา นำศรัทธา และนำเชื่อถือ พ่อแม่ผู้ปกครองฝากอนาคตของเด็กไว้กับครู ฉะนั้น ครูจำต้องมี จิต วิญญาณ แห่งความเป็นครู กล่าวคือ มีความรักและปรารถนาดีต่อเด็กจากสายเลือดแห่งความเป็นครู ท่วงอาทรเด็กด้วยบริสุทธิ์ใจ มีความภูมิใจในอาชีพ เข้าใจคำว่า ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ และ จงรักภักดีอย่างลึกซึ้ง เพื่ออนาคตของเด็กด้วยความเต็มใจ

ครูทั้งหลายครับ ผมได้แต่หวัง หวังว่า เราจะมีครู ผู้มีสายเลือดจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู อยู่ทุกแห่งหน ในประเทศของเรา

เมื่อใด ครูทั้งหลายมีความเป็นครู เช่นนั้น นั่นคือ ความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของครูที่มีต่อ “ครูของแผ่นดิน”

วันนี้ เราพูดกันเรื่อง ครูของแผ่นดิน เราได้ประจักษ์โดยไม่มีข้อสงสัยว่า เรามีครูของแผ่นดินที่ทรงเป็นตัวอย่างที่ประเสริฐสุดให้เราประพฤติปฏิบัติตามอยู่กับเราแล้ว ขอเราท่านทั้งหลายจงประพฤติปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาทโดยพร้อมเพรียงกัน

อนึ่ง ใคร่ขอเรียนความสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งเพื่อทุกคนได้รับทราบว่า ผู้ใดองค์กรใด จะทำสิ่งใดน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวาย ย่อมเป็นที่ทรงปลาบปลื้มและพอพระราชหฤทัยทั้งสิ้น แต่จะทรงปลาบปลื้มและพอพระราชหฤทัยที่สุด ถ้าสิ่งที่เราทำถวายนั้นจะส่งผลให้ราษฎรของพระองค์ท่านคลายความทุกข์และมีความสุขยิ่งขึ้น สมดังพระราชปณิธานที่ว่า

“เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

ขอเชิญชวน พวกเราทั้งหลายพร้อมใจกันแสดงความจงรักภักดี และถวายพระพรชัยให้ “ครูของแผ่นดิน” ของเรา ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

พิธีมอบทุนสนับสนุนโครงการตามพระราชดำริ พัฒนาชนบทยากไร้แก่กองทัพภาคที่ ๑, ๓, ๔, และมอบหนังสือเผยแพร่คุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ และจงรักภักดีแก่ทุกกองทัพ และตำรวจแห่งชาติ

การเปิดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ร่วมกับ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยทั้ง ๕ แห่ง และกองทัพบก ระหว่าง วันที่ ๑๖-๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๒

**แนวคิดและประสบการณ์
ในการแก้ปัญหาความยากจน**

ปาฐกถาพิเศษ

โดย

**ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ**

แสดงที่

คณะรัฐประศาสนศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

อธิการบดี คณบดี และผู้มีเกียรติ

ขอขอบคุณสถาบันฯ และคณบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ที่กรุณาเชิญมาพูดในวันนี้ ผมถือเป็นเกียรติมากและรับเชิญด้วยความเต็มใจ

หัวข้อคำบรรยายที่คณะฯ กำหนดมอบให้ผมพูด เป็นเรื่องสำคัญยิ่งของชาติบ้านเมืองของเรา ผมเองเชื่อมั่นเสมอว่า ปัญหาความยากจนของคนในชาติเป็นปัญหาที่มีระดับความเร่งด่วนสูงสุด ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยทางอ้อมน่าจะยอมรับ ทำความเข้าใจ และกำหนดมาตรการแก้ไขโดยจริงจัง และหลากหลายวิธี โดยเร็วที่สุด

ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย ณ ที่นี้บางท่าน น่าจะเคยได้ยินได้ฟังผมพูดเรื่องปัญหาความยากจนมาบ้างแล้ว น่าจะทราบถึงปรัชญาของผมเกี่ยวกับปัญหาความยากจนมาแล้ว ปรัชญาของผม คือ “ปัญหาของชาติบ้านเมืองของเราที่สำคัญที่สุด ต้องแก้ไขอย่างจริงจังและโดยด่วนที่สุดคือ ความยากจน ถ้าเราแก้ปัญหาความยากจนได้ เราจะแก้ปัญหาอื่นๆ ได้ทั้งหมด” ผมสร้าง

ปรัชญาที่ขึ้นมาด้วยแรงบันดาลใจ จากการตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ผมได้ตามเสด็จฯ ได้เห็นล้นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์ทรงกระทำทุกอย่างและทุกเมื่อ เพื่อมหาชนชาวสยามให้คลายทุกข์และทรงเน้นในชนบทยากจนมากที่สุด เราทำทั้งหลายได้ประจักษ์แก่ตาตนเองแล้วว่า ผลแห่งการกระทำได้ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาความยากจนอย่างแท้จริง เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และต่างก็สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้

ผู้มีเกียรติครับ ความยากจนเป็นทุกข์มหันต์ จะเรียกว่า ทุกข์ของแผ่นดินก็น่าจะได้ ความจนอาจจะทำให้คนจนส่วนใหญ่ของประเทศรู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง และเป็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ในการพัฒนาประเทศ ถ้าคนส่วนใหญ่ของเราท้อแท้สิ้นหวัง ประเทศของเราก็คงสิ้นหวังไปด้วย เราจะยอมให้เป็นไปเช่นนั้นไม่ได้ เราจึงต้องต่อสู้เพื่อขจัดความยากจนให้ค่อยๆ หายไป คนจนจะได้มีกำลังใจในการต่อสู้ ไม่ท้อแท้ ไม่สิ้นหวัง เพื่อประเทศของเราจะได้มีความหวังต่อไป

ขอเล่าประสบการณ์ เพื่อพิสูจน์ปรัชญาของผมย้อนหลังไป ๔๔ ปี ประเทศของเรามี ปัญหาลัทธิคอมมิวนิสต์ ความขัดแย้งเริ่มที่ภาคอีสาน

เราใช้วิธีปราบปรามโดยใช้กำลัง ต่างฝ่ายต่างสูญเสียเป็นจำนวนไม่ใช่เล็กน้อย มองไม่เห็นช่องทางที่จะยุติสถานการณ์ลงได้ ล่วงมาถึงปลายปี ๒๕๑๖ ผมได้รับคำสั่งให้ไปปฏิบัติหน้าที่ที่ภาคอีสาน เราได้พยายามศึกษาวิเคราะห์มูลเหตุแห่งความขัดแย้งอย่างเป็นธรรมและจริงจัง ในที่สุด เราพบว่า ความเข้าใจและความยากจนคือมูลเหตุสำคัญที่สุด เราจึงตกลงใจนำมูลเหตุทั้งสองนั้นมา กำหนดแผน โครงการและหนทางปฏิบัติ ในระยะแรกเราประสบกับความยากในการปฏิบัติมาก แต่หลังจากเรามั่นใจว่า เรากำลังเดินไปในทางที่ถูกที่สุดแล้ว เราจึงอดทนเพียรพยายามแก้ปัญหาความเข้าใจและความยากจน จนกระทั่งเราประสบความสำเร็จในต้นปี ๒๕๒๐ ทั้งสองฝ่ายหยุดยิงกันโดยสิ้นเชิง เข้าใจกันอย่างดี ปัญหาความยากจนลดน้อยลง ลูกได้กลับไปอยู่กับพ่อแม่ สามีได้กลับไปอยู่กับภรรยา รอยยิ้มของพี่น้องชาวอีสานปรากฏให้เห็น เราภูมิใจที่สุด เราไม่ได้ภูมิใจเพราะเราชนะ เพราะไม่มีใครชนะใคร เราภูมิใจเพราะชาวอีสานได้ร่วมมือ เข้าใจกันกลับมาอยู่ด้วยกันอย่างสงบ มีสันติ และมีความสุขอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่เขาเหล่านั้นต้องพลัดพรากจากกันเป็นเวลานานมากกว่า ๒๐ ปี

แน่นอนที่สุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการก่อให้เกิดความสำเร็จ โดย

การพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราษฎรที่ยากจนอย่างไม่ทรงวิตกกังวลต่อความเหน็ดเหนื่อย ดังที่ผมได้เรียนให้ทราบแล้วในตอนต้น

เมื่อผมได้มีโอกาสเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ และที่ท่าเนียบ ผมก็ได้ขอให้หน่วยงานทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องนำประสบการณ์ที่ผมได้รับจากภาคอีสานไปกำหนดเป็นนโยบายและหนทางปฏิบัติ และในที่สุด คนไทยทั้งประเทศก็หยุดฆ่าฟันกันเอง ความสงบ ความรัก สามัคคี กลับมาสู่บ้านเมืองที่รักของเรา เพราะพวกเราเข้าใจและพร้อมใจกันและด้วยพระบารมีปกเกล้าฯ ของล้นเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์

ผู้มีเกียรติครับ เรามีความสงบแล้ว แต่ความยากจนยังคงอยู่ ไม่ได้สงบลงด้วย ท่านทั้งหลายน่าจะยังจำได้ว่าเมื่อผมเข้าไปทำงานในท่าเนียบเมื่อ มีนาคม ๒๓ นั้น ประเทศของเรากำลังลำบากมากทีเดียว ลำบากพอๆ กับเดี๋ยวนี้เพียงแต่ว่า เดี่ยวนี้ขนาดของความลำบากใหญ่กว่าเมื่อผมอยู่ในท่าเนียบเท่านั้น ฉะนั้น เมื่อผมเข้าไปทำงานที่ท่าเนียบผมจึงไม่รีรอที่จะบอกเพื่อนร่วมงานว่า บ้านเมืองมีปัญหามากเหลือเกิน เราจะต้องแก้ปัญหาโดยรีบด่วน แต่ปัญหาที่ใหญ่และรีบด่วนที่สุดคือ ความยากจนของพี่น้องทั้งหลาย การแก้ปัญหาความยากจน จำต้องมีความเร่งด่วนสูงสุด เราเริ่มระดมความ

คิดทั้งจากเพื่อนร่วมงานและคณะที่ปรึกษา ขอเรียนนอกเรื่องนิดหนึ่ง ผมโชคดีมากที่มีคณะที่ปรึกษาที่เก่งและดี เข้าใจปัญหา และทำงานด้วยความสำนึก และทุ่มเท อาจจะมีบางท่านนั่งอยู่ในที่นี้ เราตระหนักดีว่าการแก้ปัญหาความยากจนเป็นเรื่องยากมาก ต้องใช้ทั้งเงินและเวลาเป็นจำนวนมาก และผูกโยงกับปัญหาอื่นอีกมากมาย เราเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจกับประชาชนทั้งประเทศ ผมบอกกับพี่น้องทั้งหลายตรงๆ ว่า ขอให้รับทราบความจริงว่าประเทศของเรากำลังลำบาก และยากจนมาก แต่ยังไม่สิ้นหวัง โปรดอย่าท้อแท้ และขอให้ร่วมมือกันแก้ไข ขอให้อดทนและประหยัด ระมัดระวังการใช้จ่าย พวกเราที่มีหน้าที่ทุกระดับจะยอมเหนื่อยในการอุทิศตน เวลา และความสุจริต เพื่อช่วยกันทำให้ประเทศของเราค่อยๆ ลำบากน้อยลงทุกที

พวกเราได้กำหนดมาตรการหลายอย่างเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ปัญหา และโดยที่เราอยู่แก่ใจดีว่าคนไทยที่ยากจนส่วนใหญ่คือเกษตรกรในชนบท เราจึงมุ่งลงไปสู่ชนบท สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ร่วมคิดร่วมวางแผนกับกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกำหนดโครงการพัฒนาชนบทอย่างจริงจัง เมื่อขึ้นปีใหม่ ๒๕๒๔ เราได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาพัฒนาชนบท ผมได้บอกกับพี่น้องประชาชนว่า "รัฐบาลตระหนักดีว่า ชนบทไทยคือหัวใจของประเทศชาติ ถ้าชนบทอยู่ไม่ได้

ประเทศชาติก็อยู่ไม่ได้ รัฐบาลจึงถือว่า การพัฒนาชนบทเป็นภาระหน้าที่ที่พี่น้องประชาชนชาวไทยทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐบาลหรือเอกชน จะต้องร่วมมือร่วมใจกันทำให้เกิดผลอย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดไป อย่างน้อยก็ในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า ผมจึงตั้งความหวังไว้ว่า แนวทางการพัฒนาชนบทใหม่นี้ จะเป็นการเปิดศักราชของทศวรรษแห่งการพัฒนาชนบท อันจะเป็นการสร้างหลักประกันให้เกิดเสถียรภาพ และสันติสุข ให้แก่พี่น้องทั้งหลายและประเทศชาติอันเป็นที่รักของเราสืบไป”

ในต้นปี ๒๕๒๔ เรามีตัวเลขว่ามีคนจนจริงๆ ที่ช่วยตัวเองไม่ได้ ไม่น้อยกว่า ๑๑ ล้านคน คนเหล่านี้มีรายได้หรือผลผลิตไม่พอเพียงแก่การยังชีพ มีสุขภาพพื้นฐานอ่อนแอและขาดโอกาสในการศึกษา เราปรึกษาหารือกัน ศึกษาและวิเคราะห์จนมั่นใจว่า เราจะต้องนำ ๓ อย่าง คือการศึกษา การอาชีพ และการสาธารณสุข ไปให้ชนบทโดยเร็วที่สุด ทั้งสามอย่างนี้ กระทรวงที่รับผิดชอบโดยตรงคือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้น ยังไม่ได้ตั้งกระทรวงแรงงาน จึงไม่มีชื่ออยู่ด้วย แต่ปัจจุบันคิดว่า จำเป็นต้องมี เราได้ประกาศพื้นที่เป้าหมาย ๒๘๘ อำเภอ จำนวน ๑๒,๕๘๘ หมู่บ้านทั่วประเทศ จัดทำแผนพัฒนาชนบทยากจน ๓๓ โครงการ ใช้เงินตลอดระยะ

เวลาของแผน ๕ ปี (๒๕๒๕-๒๕๒๙) ๗,๑๙๓ ล้านบาท ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานพัฒนาชนบท เพื่อให้มีการประสานการปฏิบัติตั้งแต่ระดับชาติลงไปถึงระดับหมู่บ้านอย่างมีระบบ เมื่อจบโครงการเราได้ประเมินผล ผลออกมาที่น่าพอใจมาก จังหวัดศรีสะเกษซึ่งเป็นจังหวัดที่ยากจนที่สุดของประเทศ ในปี ๒๕๒๔ ประชากรมีรายได้ต่อหัวปีละ ๔,๘๗๘ บาท ในปี ๒๕๒๙ มีรายได้ต่อหัวปีละ ๖,๑๔๒ บาท (และ ๗,๕๔๙ บาท ในปี ๒๕๓๑) เมื่อสิ้นสุดโครงการแรก เราก็เริ่มโครงการที่สองอีก สร้างระบบ “กชช” ขึ้น แต่ยังไม่ทันจบโครงการ ผมได้บอกพี่น้องทั้งหลายว่า “ผมพอแล้ว” เสียก่อน จึงขอหยุดเล่าแต่เพียงเท่านี้

อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์และความเชื่อของผม ผมมั่นใจอย่างยิ่งว่า การแก้ปัญหาความยากจนนั้น เราต้องนำสิ่งจำเป็น ๓ สิ่ง ไปมอบให้กับชนบท สามสิ่งนั้นคือ อาชีพ การศึกษา และสุขภาพอนามัย สามสิ่งนี้เป็นวงจรชีวิต **Cycle of Life** ที่เกี่ยวโยงกัน ที่จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้ ถ้าขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไป จะขาดความต่อเนื่อง จะไม่ประสบผลสำเร็จ สามสิ่งนี้เป็นเรื่อง que ทุกคนต้องเข้าใจ ต้องช่วยกันทำให้เกิดขึ้นพร้อมกัน มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

ผู้มีเกียรติครับ ถ้ามองกันอย่างเป็นธรรม พูดกันโดยไม่บิดเบือน ตั้งแต่เราเริ่มทศวรรษ แห่งการพัฒนาชนบทจนถึงปัจจุบัน เราน่าจะพอใจและ ยิ้มได้ กล่าวได้ว่า ชนบทของเราดีขึ้นมากทีเดียว ยิ่งดูตัวเลขของสภาพพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว ควรแก่การภูมิใจอย่างยิ่ง แต่มาระยะหลังๆ นี้ หลายฝ่ายค่อนข้างจะเนือยลง กรอ ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในเรื่องสร้างอาชีพ ให้ราษฎรก็เงียบไป กสช.ก็ไม่ได้รับการดูแล ยิ่งประเทศของเราโชคไม่ดี ประ สบปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้คนไทยยากลำบากมากยิ่งขึ้น ผมมีตัวเลขที่น่าสนใจ และน่าหนักใจใคร่เรียนให้ทราบ ดังนี้ ILO ประเมินว่าปี ๒๕๔๑ ประชากร ยากจนเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ ๑๔ หรือเท่ากับประชากรประมาณ ๘.๕ ล้านคน มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ยากจน ปัญหาการว่างงานรุนแรงขึ้น คาดว่า การว่าง งานเปิดเผยจะสูงถึง ๒.๘๓ ล้านคน หรือเพิ่มขึ้น ๓ เท่า แรงงานประมาณ ๒ แสนคน กลับภูมิลำบากแต่ไม่สามารถมีงานทำหรือผลิตผลผลิตได้ เนื่องจาก ราษฎรได้ขายที่ดินไปในยุคเศรษฐกิจฟองสบู่ การบริการสาธารณสุขทำได้น้อย ลงเพราะค่าใช้จ่ายสูงขึ้น แต่งบประมาณถูกตัดลงครึ่งหนึ่ง อาชีพขายบริการ ทางเพศจะเพิ่มขึ้น การศึกษาจะมีปัญหา จำนวนเยาวชนที่จะต้องออกจาก โรงเรียนกลางคันจะสูงถึง ๑๕๐,๐๐๐ คน หรือประมาณ ๓ เท่าของปกติ มี การฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นอย่างน่าวิตก มีเด็กจรจัดประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน ฉะนั้น การใช้แรงงานเด็ก โสเภณีเด็ก และขอทานเด็ก จะปรากฏให้เห็นมากขึ้น

สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเครื่องชี้ว่า จะทำให้ปัญหาความยากจนมีขนาดโตขึ้น มีอุปสรรคมากขึ้น การแก้ปัญหาจะยากและยุ่งมากขึ้น จำที่เราท่านทั้งหลาย จะต้องใช้ความพยายาม ปัญญา และความร่วมมือกันมากขึ้นหลายเท่า

อนึ่ง วิฤตทางเศรษฐกิจขณะนี้ ทำให้สภาพสังคมไทยดั้งเดิมเพี้ยนแปรไป ที่เห็นได้ชัดเจน อย่างน้อย ๓ ประการ **ประการที่หนึ่ง** การดำรงชีวิตเป็นไปแบบต่างคนต่างอยู่ มีความพยายามจะปกป้องตนเองมากขึ้น ไม่ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน **ประการที่สอง** ผู้ฉลาดกว่ามีศักยภาพสูงกว่า จะแสวงหาประโยชน์และเอาเปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่า และ**ประการที่สาม** ประชาชนจำนวนค่อนข้างสูงจำนวนหนึ่ง แทบทุกระดับหันมาประกอบอาชีพผิดกฎหมาย มีพฤติกรรมโหดร้ายมากขึ้น บางคนก็ฆ่าตัวตาย สิ่งเหล่านี้เกี่ยวโยงและมาจากปัญหาความยากจนส่วนหนึ่งแน่นอน

วันนี้ จะมีการอภิปรายเรื่องทฤษฎีใหม่ เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาความยากจน ผู้อภิปรายล้วนแต่ทรงคุณวุฒิ มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย จึงหวังว่า เราจะพบ “ทางออก” ที่ดีนำไปปฏิบัติได้จริงจังและยั่งยืน ที่จริง แนวทางทฤษฎีใหม่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ แต่พวกเราไม่ค่อยให้ความสนใจ ไปสนใจเรื่องอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีใหม่ และละทิ้งภาคเกษตร อันเป็นทรัพยากร

ที่เรามีอยู่มากและมีค่ามหาศาล มีศักยภาพสูงในการเริ่มต้นแก้ปัญหาความยากจน อย่างไรก็ตาม เรายังไม่โชคร้ายมาก และยังไม่สายเกินไป ด้วยทุกวันนี้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างก็หันมาให้ความสนใจในพระราชดำริกัน ครีกโครม ผมมีความเห็นว่า การกำหนดนโยบายภาคเกษตร และภาคเกษตรอุตสาหกรรม โดยนำทฤษฎีใหม่เป็นแนวทาง จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้สะดวกและหวังผลสำเร็จได้ง่ายกว่าวิธีอื่น สิ่งสำคัญ ต้องเข้าใจแนวพระราชดำริอย่างถ่องแท้และลึกซึ้ง ผู้ปฏิบัติจะต้องวางแผน และหนทางปฏิบัติโดยรอบคอบ จึงจะหวังผลสำเร็จได้ และเพื่อให้เสริมรับกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ จำต้องนำสามสิ่งที่ผมได้กล่าวมาแล้ว คือ การศึกษา การอาชีพ และการอนามัยลงสู่ชนบทโดยเร็วที่สุด

และ โดยที่ผู้ฟังในวันนี้ เป็นทั้งอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิและเป็นนักศึกษปริญาโทและคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ล้วนแต่เป็นผู้ใหญ่ มีประสบการณ์จากการทำงานอาชีพมาแล้ว ผมจึงเห็นว่า เราน่าจะพูดถึงบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการแก้ปัญหาความยากจนกันบ้าง เพื่อสถาบันอุดมศึกษาจะได้นำไปพิจารณา และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคัญยิ่งของชาติบ้านเมืองของเรา หรืออาจจะมีประโยชน์สำหรับนำไปใช้ในการเขียนวิทยานิพนธ์บ้างก็ได้

ผู้มีเกียรติทั้งหลายที่อยู่ในที่ประชุมนี้ ทราบและเข้าใจคำว่า **agent of change** ดีมาก ดีกว่าผมแน่นอน สถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยตลอดและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แต่ผมเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยต่างๆ ให้ความสนใจปัญหาความยากจนน้อยมาก จึงใคร่ขอเสนอแนะว่า ถ้าสถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยเห็นด้วยกับปรัชญาของผม สถาบันเหล่านั้นน่าจะมีบทบาทร่วมกันในการแก้ปัญหาความยากจน โดยดำเนินการดังนี้

๑. การปรับนโยบายด้านการวิจัย

สถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชน มีโครงการวิจัยมากมายและประสบผลสำเร็จมาโดยตลอด แต่ไม่ค่อยได้แตะกับปัญหาความยากจน ต่อไปนี้ น่าจะปรับนโยบายด้านการวิจัยโดยรวมเอาการแก้ปัญหาความยากจนเข้าไปไว้ในโครงการด้วย สิ่งที่น่าจะทำเป็นอันดับแรก คือ จะต้องปรับเปลี่ยนนโยบายการบุกเบิกแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ โดยหันมาสนใจการค้นคว้าวิจัย แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวกับความยากจนมากขึ้น เช่นสาเหตุแห่งความยากจน เหตุใดความยากจนยังคงอยู่อย่างต่อเนื่อง และมาตรการในการแก้ปัญหา เป็นต้น

อนึ่ง การวิจัยน่าจะต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นจริง เน้นการใช้

ทรัพยากรที่ชนบทมีอยู่มาใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุด และไม่เกินความสามารถที่ชาวบ้านจะแสวงหาได้ หรือที่นักวิชาการทั้งหลายเรียกว่า “ทฤษฎีเชิงประจักษ์”

๒. การพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจน

จัดให้มีการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อจัดวางยุทธศาสตร์แนวใหม่ให้เสริมรับกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ทุกท่านในที่ประชุมนี้ เข้าใจทฤษฎีตามแนวพระราชดำริดี ฉะนั้น การศึกษาต้องศึกษาเป็นองค์รวมเป็นสหสาขาวิชา ไม่แยกกันศึกษาตามความถนัดของแต่ละสถาบันหรือมหาวิทยาลัย และมุ่งเน้นไปสู่การแก้ปัญหาคความยากจนโดยตรง แล้วกำหนดยุทธศาสตร์ขึ้น

สถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยน่าจะจัดตั้งโครงการศึกษาเชิงยุทธศาสตร์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาคความยากจนในชนบท โดยพนักกำลังจากผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ เพื่อให้เกิดองค์รวมความรู้ที่แท้จริง และเพื่อทราบว่ ยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นนั้นจะนำไปประยุกต์ใช้ได้ผลหรือไม่ อาจจะจัดตั้งชุมชนทดลองตามแนวยุทธศาสตร์ใหม่นั้น ก็จะเป็นประโยชน์ยิ่ง

๓. การฝึกอบรม

วิธีการอีกอย่างหนึ่งที่น่าจะทำเพื่อทดสอบยุทธศาสตร์ คือ การฝึก

อบรมเกษตรกรและผู้นำชุมชน การฝึกอบรรมน่าจะเน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาเพื่อช่วยตนเอง การบริหารการจัดการ กระบวนการผลิต และการตลาด การใช้เทคโนโลยีเพื่อการเกษตร ตลอดจนการชุดและรักษาบ่อน้ำ และการพัฒนาแหล่งน้ำ อันเป็นหัวใจของการดำรงชีวิตในชนบท

๔. การร่วมมือระหว่างกัน

ข้อนี้เข้าใจง่าย คือ ขอย่ต่างสถาบันต่างทำ แต่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์ที่ดีที่สุด

ผู้มีเกียรติครับ

อาจจะมีคำถามว่า ถ้าสถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยหันมาทำเรื่องนี้ จะทำให้สูญเสียความเป็นเลิศทางวิชาการหรือหันเหจากความเป็นนานาชาติหรือไม่ ผมตอบไม่ได้ แต่ผมเห็นว่า การร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาสำคัญที่สุดของชาติบ้านเมือง เป็นหน้าที่ของคนไทย เป็นงานที่ท้าทาย และเป็น การตอบแทนบุญคุณของแผ่นดินที่ยิ่งใหญ่มาก

ผมได้แต่หวังว่า ไม่ช้าก็เร็ว สถาบันอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยจะ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความยากจนอย่างเข้าใจ เต็มใจ และภูมิใจ

ต่อไปนี้เป็นตอนสุดท้ายของการพูดของผมในวันนี้แล้ว

มีการกล่าวกันว่า เราอับจนคนเก่ง จริงหรือไม่จริงผมขอไม่ตอบ แต่ผมคิดว่า การอับจนคนเก่ง ไม่น่าวิตกเท่ากับการอับจนคนจริง คนที่กล้า ไม่กลัวเจ็บ ยอมเจ็บ บ้านเมืองของเรายังต้องการคนกล้า คนซื่อ อีกเป็นจำนวนมาก เพื่อช่วยแก้ปัญหาความยากจน

ครับ เราทราบว่า เพื่อให้พี่น้องคนไทยมีชีวิตที่ดีขึ้น ชาติบ้านเมืองมั่นคงและพัฒนาขึ้น เราจะต้องแก้ปัญหาความยากจน เรามีหลักการในการแก้ เรามีหนทางปฏิบัติ เรามีคน มีองค์กร เรามีเกือบทุกอย่างมากพอสมควรที่จะใช้ปฏิบัติแก้ไขปัญหาได้ แต่สิ่งสำคัญที่สุดสิ่งหนึ่ง ที่ คนและองค์กรมี หรือ ไม่มี และเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลว คือ ความเข้าใจ และความเห็นใจ คนจนและความยากจน คนและองค์กรจะไม่มีวันประสบความสำเร็จ ไม่ว่าเขาและองค์กรนั้นๆ จะมีเงินมีเครื่องมือ มีเวลา มีความรู้ พร้อมทุกอย่าง ถ้าเขาไม่เข้าใจและไม่เห็นใจคนจน ทราบได้ที่เรายัง همینสาบคนจน (กอดกับคนจน หน้ามล่น้องบ่นว่า همین) ตั้งข้อรังเกียจคนที่สุขภาพไม่สมบูรณ์ มีการศึกษาน้อย แต่งกายมอมแมม ไม่สนใจ ขยะแขยงสังคมคนจน มองคนจนและความจนเหมือนสิ่งสกปรก เป็นต้น

ถ้ามีความรู้สึกอย่างนั้นผมขอแนะนำ ขอให้คนและองค์กรนั้นเลิกความคิดที่จะเข้าไปมีบทบาทในการแก้ปัญหาความยากจนเสียเถิด จะได้ไม่เสียเวลาและเสียเงินไปเปล่า เพราะใจของท่านมิได้ต้องการที่จะทำเช่นนั้น

ฝรั่งเขาเขียนกลอนเรื่องของการรักไว้ว่า **“to love is not to give, to love is to care, to love is not to show, to love is to share.”** เป็นกลอนที่เขียนชี้ให้เห็นถึงความหมายแห่งความรักของหนุ่มสาวที่อยู่ในหัวงของการรัก ผมคิดว่า เราพอจะนำมาใช้สอนใจเราเองในการแก้ปัญหาความยากจนได้ดีทีเดียว ถ้าเรารักคนจนต้องการแก้ปัญหาความยากจนจริงๆ ด้วยใจจริง เราต้องห่วงอาหารต่อความลำบากยากแค้นของพี่น้องคนไทยเหล่านั้นด้วยความจริงใจ มุ่งมั่นที่จะช่วยเขาจริงๆ ไม่รังเกียจความจนของเขา ถ้าเรายึดมั่นและปฏิบัติด้วยใจจริงแล้ว เราจะได้รับการต้อนรับจากเขา ได้รับความร่วมมือจากเขา เราจะเห็นรอยยิ้มของเขา และเขาก็จะเห็นรอยยิ้มของเรา และในที่สุด เราจะประสบความสำเร็จด้วยความภูมิใจ

ขอจบแค่นี้ หวังว่าทุกท่านจะมีรอยยิ้มให้กับคนจน

ขอบคุณ

การเยือนแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย ฝรั่งเศส โดยท่านประธานกิตติมศักดิ์ และคณะที่สถาบันเทคโนโลยีสร้างดาวเทียมและยานอวกาศใกล้กรุงปารีส

เยี่ยมโครงการพัฒนาอนุรักษ์ธรรมชาติและสวนพฤกษชาติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ และที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่

เยาวชนกับการปลูกป่า
เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว

ปาฐกถาพิเศษ

โดย

ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ

เยาวชนกับการปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว

วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒

ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้มีเกียรติทั้งหลาย

วันนี้เราจะคุยกันถึงเรื่องสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งของชาติของเรา คือ เรื่องเยาวชนกับป่าไม้ ถอยหลังไปสักสี่ห้าสิบปีเราเริ่มพูดกันว่า เยาวชนคืออนาคตของชาติ เราเริ่มรู้สึกว่าจะต้องปลุกจิตสำนึกของผู้ใหญ่ให้เห็นความสำคัญข้อนี้ ผู้ใหญ่เริ่มคิด และทำหลายอย่างโดยต่อเนื่องกันมาเพื่อให้เยาวชนได้สำนึกและตระหนักถึงความสำคัญของเขาเองที่จะมีผลต่ออนาคตของชาติ จนกระทั่งเยาวชนในสมัยนั้น ได้กลายมาเป็นผู้ใหญ่ในสมัยนี้แล้ว เรายังไม่มีสิ่งบ่งชี้ที่แน่ชัดว่า เยาวชนเข้าใจในความสำคัญของตนเองที่มีต่อชาติมากน้อยเพียงใด กล่าวอีกอย่างหนึ่ง คือ เราไม่เคยติดตามประเมินผลเพื่อให้ได้มาซึ่งผลแห่งการโน้มน้าว ชี้แจง ทำความเข้าใจกับเยาวชน ให้เห็นความสำคัญของเขาที่มีต่อชาติ ว่าได้ผลไม่ได้ผลมากน้อยเพียงใด เราไม่มีสถาบันองค์กรใดทำงานในเรื่องนี้

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ขอให้พูดเรื่อง “**เยาวชนกับการปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว**” ถือเป็นความปรารถนาดีของมหาวิทยาลัยที่จะชักจูงให้เยาวชนเห็นความจำเป็นและความสำคัญของป่า แล้วร่วมมือช่วยกันปลูก ผมมีความเห็นว่า การที่เราจะสนับสนุน ส่งเสริมให้กำลังใจแก่เยาวชน ช่วยกันรักษาป่าและช่วยกันปลูกป่านั้น สิ่งแรกและเป็นสิ่งสำคัญที่สุด คือเราจะต้องทำให้เยาวชนรักและหวงแหนป่า การทำให้เยาวชนรักและหวงแหนป่า ไม่ใช่ง่ายแต่ไม่ยากจนเกินไป คือทำโดยการชี้แจงให้เยาวชนเข้าใจให้ลึกซึ้ง เกิดความสำนึกและรู้สึกรับผิดชอบ มากกว่าการขอความร่วมมือ การจูงใจด้วยการแจกสิ่งของ การเขียนป้าย ฯลฯ อย่างที่เคยทำกันมาในอดีต ในหลายแห่ง หลายจังหวัด แต่ได้ผลน้อย เพราะฉะนั้นเราน่าจะจำเป็นต้องมีคำชี้แจงต่างๆ ให้กระจ่างชัดเจน และเชื่อถือได้ว่า ป่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง มีประโยชน์อย่างยิ่ง ถ้ามีป่าน้อยจะเกิดข้อเสียอย่างรุนแรงต่อมวลมนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งมวลในโลกนี้ เพื่อฝังความรักและหวงแหนป่าให้คนไทยทั้งประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนให้เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อจะได้ร่วมกันป้องกัน ต่อต้าน ไม่ร่วมมือ และตำหนิอย่างรุนแรง ต่อคนที่ทำลายป่าไม่ว่าผู้ทำลายป่าเหล่านั้นจะเป็นใคร จะเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม

ขอเริ่มต้น ดังนี้

ป่าไม้ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อมวลมนุษย์และ สิ่งที่มีชีวิตทั้งมวลเป็นอย่างยิ่ง ดิน น้ำ อากาศ ล้วนเป็นผลิตผลจากป่าไม้ ป่าไม้ ทำให้โครงสร้างทางฟิสิกส์ของดินดีขึ้น สร้างธาตุอาหารให้แก่ดิน สร้างความชุ่มชื้นให้แก่ดิน **ป่าไม้เปรียบเสมือนเขื่อนธรรมชาติ**ที่คอยกักเก็บน้ำฝนในฤดูฝนแล้วค่อยๆ ปล่อยน้ำลงสู่ห้วยลำธารจนกว่า ฤดูฝนใหม่จะกลับมา ทำให้มีปริมาณน้ำในลำห้วยลำธารมีน้ำตลอดปี **ป่าไม้เปรียบเสมือนปอดของโลก**ที่คอยฟอกอากาศให้บริสุทธิ์ ให้มนุษย์และสัตว์อื่นๆ ได้ใช้หายใจ

ป่าไม้มีประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ในทางตรง ปัจจุบัน ๔ อันได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ก็ทำได้จากป่าไม้ ชีวิตประจำวันของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายล้วนเกี่ยวข้องกับหรือสัมผัสอยู่กับไม้หรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ทั้งสิ้น

สำหรับประโยชน์ทางอ้อม ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น นอกจากป่าไม้เปรียบเสมือนเขื่อนธรรมชาติ และปอดของโลกแล้ว ป่าไม้ยังช่วยรักษาความ

ชุ่มชื้นของบรรยากาศ บรรเทาความรุนแรงของอุทกภัย วาตภัย อีกด้วย

เมื่อฝนตกในพื้นที่ที่มีป่าไม้ น้ำฝนส่วนหนึ่งจะติดค้างอยู่ที่ใบไม้ บางส่วนติดอยู่กับกิ่ง บางส่วนติดอยู่กับเปลือกลำต้น บางส่วนก็จะติดอยู่กับราก และถูกรากฝอยดูดซับเอาไว้ น้ำฝนส่วนที่เหลือจะไหลไปตามผิวหน้าดินสู่แม่น้ำลำธาร แต่เป็นการไหลที่ไม่รุนแรง เนื่องจากมีต้นไม้เล็กใหญ่ เศษไม้ใบไม้ที่ต่ำอยู่ตามผิวดินปะทะเอาไว้ และน้ำฝนอีกส่วนหนึ่งก็จะไหลซึมลงใต้ผิวดิน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าป่าไม้จะช่วยบรรเทาความรุนแรงของอุทกภัย เพราะป่าไม้ได้ดูดซับน้ำส่วนหนึ่งเอาไว้

ในทางตรงกันข้าม ถ้าฝนตกลงในพื้นที่ที่ไม่มีป่าไม้หรือพืชคลุมดิน เม็ดฝนจะปะทะดินโดยตรง ดินจะแตกกระจาย เม็ดดินที่แตกกระจายออกมาจะไปอุดช่องว่างระหว่างอนุภาคดิน ทำให้น้ำซึมลงใต้ดินไม่ได้ น้ำก็จะขังและไหลบ่าไปตามหน้าดิน การไหลของน้ำนี้จะพาเม็ดดินบางส่วนไปตกตะกอนในแม่น้ำลำธารทำให้เกิดการตื้นเขิน เมื่อมีปริมาณฝนมากขึ้น น้ำฝนไหลซึมลงใต้ดินไม่ได้ ลำห้วยลำธารก็ตื้นเขิน ก่อให้เกิดการไหลเอ่อท่วมพื้นที่ต่างๆ ซึ่งเรียกว่าอุทกภัย

นอกจากนี้แล้ว ดินที่ไม่มีป่าไม้ปกคลุมมักจะเกิดการพังทลาย (Soil erosion) และการสไลด์ (Land slide) ของดิน ทำให้ดินเคลื่อนย้ายไป

จากที่เดิม ธาตุอาหารเคลื่อนย้ายหมดไป ทำให้สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ทำให้ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารพืชลดลง ในที่สุดทำให้ดินที่เคยอุดมสมบูรณ์สูงเสื่อมคุณภาพลง

หนึ่ง ป่าไม้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย (Habitat) ที่สำคัญที่สุดของทรัพยากรชีวภาพ (Biological resources) ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่า-พืชป่า (Wild fauna and flora) จุลินทรีย์ (Micro organism) ทรัพยากรชีวภาพบนโลก เป็นผลิตผลมาจากวิวัฒนาการของชีวิตมากกว่า ๓.๕ ล้านล้านปี สิ่งมีชีวิตทุกชนิดต่างก็มีสิทธิที่จะรอดชีวิตอยู่บนโลกนี้เช่นเดียวกับมนุษย์ เว้นเสียว่าธรรมชาติได้เปลี่ยนแปลงสรรพสิ่ง การทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยก็เท่ากับเป็นการทำลายสรรพสิ่งที่มีชีวิตเหล่านั้น

สถานการณ์ป่าไม้

ถึงแม้จะเห็นว่าป่าไม้มีประโยชน์มากมายต่อมวลมนุษย์ แต่ป่าไม้ก็ได้ถูกมนุษย์ทำลายลงทุกวัน ป่าไม้เขตร้อน (Tropical forest) ปัจจุบันเหลือประมาณ ๖ ล้านตารางกิโลเมตร แต่ถูกทำลายลงปีละประมาณ ๑๖๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร

อนุทวีปอินเดีย และจีนสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติมากที่สุด
ในโลก ระบบนิเวศแถบอินโดมาลาายนสูญเสีย ๗๐% ของพืชพรรณที่มีอยู่
ดั้งเดิมไปแล้ว

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อ ๕๐ ปีที่แล้วมาปกคลุมไปด้วย
ป่าไม้ แต่ปัจจุบันมีป่าไม้เหลืออยู่เพียง ๑ ใน ๓ ของพื้นที่ ถึงแม้ปัจจุบัน
บางประเทศจะมีป่าผืนใหญ่อยู่มากกว่าประเทศอื่น เช่น ภูฏาน อินโดนีเซีย
มาเลเซีย ปาปัวนิวกินี หมู่เกาะโซโลมอน แต่ก็ถูกบุกรุกทำลายลงทุกวัน

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีอัตราการทำลายป่าสูงที่สุดใน
ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วงเวลา ๔๐ ปีที่ผ่านมา กล่าวคือในปี
พ.ศ. ๒๕๐๓ ป่าไม้เหลืออยู่ประมาณ ๑๘๗ ล้านไร่ แต่ในปัจจุบันมีป่าเหลือ
อยู่ประมาณ ๘๐ ล้านไร่ ลดลงมากกว่าครึ่งหนึ่งของป่าที่มีอยู่เมื่อ ๔๐ ปี
ที่แล้ว

ในสมัยโบราณ ประเทศไทยอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ การตัดไม้แผ้ว
ถางป่าไม่มีการควบคุมก่อนปี พ.ศ. ๒๔๔๐ (ร.ศ.๑๑๖) การตัดไม้สักเท่านั้น
จะต้องขออนุญาตจากเจ้าผู้ครองนคร ส่วนการตัดไม้อื่นไม่ว่าจะเพื่อใช้สอย
หรือเพื่อการค้า รัฐบาลไม่ได้ควบคุม

ปี พ.ศ.๒๔๔๐ ได้มีพระบรมราชโองการควบคุมการตัดไม้สักขึ้น เช่น ประกาศการรักษาป่าไม้ ร.ศ.๑๑๖ พระราชบัญญัติรักษาต้นไม้สัก ร.ศ.๑๑๖ พระราชบัญญัติป้องกันลักลอบตัดป่า ร.ศ.๑๑๗ พระราชบัญญัติป้องกันการลักลอบชักลากไม้สักที่ยังไม่เสียค่าตอและภาษี ร.ศ.๑๑๙ พระราชบัญญัติรักษาป่า พ.ศ.๒๔๕๖ กฎข้อบังคับวางระเบียบวิธีจัดการรักษาป่า พ.ศ.๒๔๕๖ พระราชบัญญัติรักษาป่า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๔๗๙ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๐๓ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ และพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ.๒๕๓๕

จากวิวัฒนาการของกฎหมายที่กล่าวถึงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงนโยบายของรัฐในยุคต่างๆ ได้มุ่งเน้นเรื่องการใช้ประโยชน์หรือการจัดเก็บรายได้จากป่าจนกระทั่ง พ.ศ.๒๔๘๔ จึงได้มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันรักษาป่าไม้ บทบัญญัติในกฎหมายฉบับนี้ได้ห้ามมิให้บุกรุกทำลายป่าครอบครองพื้นที่ป่า และนิยามคำว่า "ป่า" ในมาตรา ๔ (๑) หมายถึง ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลใดได้มาตามกฎหมายที่ดิน

การกำหนดพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยเริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๓ โดยได้มีพระราชโองการเรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

แห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (๒๕๐๔-๒๕๐๙) กำหนดให้กรมที่ดิน กรมป่าไม้ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจำแนกที่ดินทั่วประเทศ ในขณะนั้นมีพื้นที่ป่าไม้อยู่ประมาณ ๑๘๗ ล้านไร่ ให้จำแนกไว้เป็นป่าไม้ประมาณ ๑๕๖ ล้านไร่ ส่วนป่าไม้อีกประมาณ ๓๑ ล้านไร่ ให้จัดสรรให้เกษตรกร ต่อไปถ้ามีพลเมืองเพิ่มขึ้นในอนาคต อาจลดพื้นที่ป่าไม้ลงเหลือประมาณ ๑๒๕ ล้านไร่ หรือประมาณเกือบ ๔๐% ของพื้นที่ประเทศ

ด้วยเหตุนี้งานสำรวจจำแนกประเภทที่ดินจึงได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๐๔ โดยอยู่ในความรับผิดชอบของกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย ต่อมาได้จัดตั้งกรมพัฒนาที่ดินขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้โอนงานนี้ให้กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการ ส่วนพื้นที่ที่จำแนกไว้เป็นป่าไม้ ซึ่งเรียกว่าป่าถาวรของชาติให้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้

กรมป่าไม้ได้นำป่าถาวรของชาติมาประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ป่าสงวนแห่งชาติ และในบางพื้นที่ก็ยังคงสภาพเป็นป่าถาวรของชาติจนกระทั่งปัจจุบัน

กรมป่าไม้ได้กำหนดพื้นที่ป่าเป็นอุทยานแห่งชาติไปแล้ว ๘๒ แห่ง

เนื้อที่ ๒๖,๔๕๗,๖๖๒.๕๐ ไร่ วนอุทยาน ๖๖ แห่ง เนื้อที่ ๕๓๗,๘๘๑.๓๕ ไร่
 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ๔๔ แห่ง เนื้อที่ ๒๐,๐๐๗,๗๔๓.๒๕ ไร่ และเขตห้าม
 ล่าสัตว์ป่า ๔๓ แห่ง เนื้อที่ ๑,๘๕๗,๗๔๓.๗๕ ไร่ รวมเนื้อที่ป่าป้องกันเหล่านี้
 นี้ ๔๘,๘๖๐,๗๑๘.๗๕ ไร่ เนื้อที่ป่าที่ระบุนี้ ระบุตามประกาศจัดตั้ง แต่โดย
 ข้อเท็จจริงในอุทยานแห่งชาติบางแห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าบางแห่ง หรือ
 เขตห้ามล่าสัตว์บางแห่ง มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของราษฎรรวมอยู่ในพื้นที่
 ตามประกาศด้วย ดังนั้น พื้นที่ที่มีสภาพป่าตามความเป็นจริงจะน้อยกว่าพื้นที่
 ประกาศจัดตั้งแต่มีไม่มากนัก

จากการสำรวจสภาพป่าไม้ทั่วประเทศของกรมป่าไม้พบว่า **พื้นที่
 ป่าไม้ลดลงทุกปี** ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ป่ายังเหลืออยู่ ๕๓.๓๓% ของพื้นที่ของ
 ประเทศ หรือ ๑๗๑,๐๑๗,๘๑๒ ไร่

ในปี พ.ศ.๒๕๑๖ เหลือพื้นที่ป่าไม้ ๔๓.๒๑% หรือ ๑๓๘,๕๗๓,๑๒๕ ไร่

ในปี พ.ศ.๒๕๓๑ เหลือพื้นที่ป่าไม้ ๒๘.๐๓% หรือ ๘๙,๘๗๖,๘๗๕ ไร่

ในปี พ.ศ.๒๕๓๘ เหลือพื้นที่ป่าไม้ ๒๕.๖๒% หรือ ๘๒,๑๗๘,๑๒๕ ไร่

ในปี พ.ศ.๒๕๔๑ เหลือพื้นที่ป่าไม้ ๒๕.๒๘% หรือ ๘๑,๐๗๖,๔๒๘ ไร่

สาเหตุที่ป่าไม้ถูกทำลาย

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการพื้นที่เพื่อทำการเกษตรจึงเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรที่ยากจน เมื่อไม่มีที่ดินทำกินก็จะเข้าไปบุกรุกกลางป่า เพื่อนำที่ดินมาทำการเกษตรและพยายามจะขยายพื้นที่เพื่อให้ได้ผลผลิตเพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ เกษตรกรเหล่านี้บางครั้งมีความจำเป็นที่จะต้องขายพื้นที่ที่ได้แล้วถางและทำกินอยู่แล้ว ก็จะเข้าไปบุกรุกพื้นที่ใหม่ต่อไปอีก การทำเกษตรของชาวเขาในบางพื้นที่ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พื้นที่ป่าลดลง

การพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดความเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว การเร่งสร้างโครงสร้างพื้นฐานโดยปราศจากการควบคุมผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ ก็เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้พื้นที่ป่าลดลง

แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือ ความยากจน และการกระจายรายได้ผลประโยชน์ที่เกิดจากทรัพยากรท้องถิ่นประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้รับส่วนแบ่งที่ควรจะเป็น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นต้องดิ้นรนแสวงหาทรัพยากรในท้องถิ่นเองโดยการหลบเลี่ยงกฎหมาย

ขอออกนอกเรื่องนิดหนึ่ง ท่านทั้งหลายคงจะเคยได้ยินได้ฟังผมพูดถึงเรื่องความยากจน ผมเชื่อมั่นเสมอมาว่าปัญหาสำคัญที่สุด เร่งด่วนที่สุดของประเทศเราคือ **ปัญหาความยากจน** ถ้าเราแก้ปัญหาคความยากจนได้ เรา**จะแก้ปัญห่อื่นได้ทั้งหมด**

รัฐบาลแต่ละยุคที่ผ่านมาได้ตระหนักถึงปัญหาการทำลายป่าไม้มาโดยตลอด และได้กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การจัดหาพื้นที่การเกษตรให้แก่ราษฎร โดยออกพระราชบัญญัติที่จัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.๒๕๑๑ ให้อำนาจกรมประชาสัมพันธ์และกรมส่งเสริมสหกรณ์ ดำเนินการจัดที่ดินของรัฐให้กับบุคคลบางประเภทในรูปของนิคมสร้างตนเองและนิคมสหกรณ์

ทำการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโดยออกพระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรบรรดาที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือมีแต่ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ รัฐได้นำที่ดินของรัฐที่ได้จากการจัดซื้อ เวนคืน และป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรม นำไปปฏิรูปให้เกษตรกร

มติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๑๘ อนุมัติแผนงานจัดที่ดินให้แก่ราษฎรในรูปหมู่บ้านป่าไม้ โดยนำราษฎรที่บุกรุกครอบครองพื้นที่ป่าไม้กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปมารวมกลุ่มในพื้นที่เดียวกัน แล้วจัดพื้นที่ให้ครอบครัวยุติไม่เกิน ๑๕ ไร่

มติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๒๒ อนุมัติหลักเกณฑ์การช่วยเหลือราษฎร ที่บุกรุกอยู่ในป่าสงวนแห่งชาติและป่าไม้ถาวรของชาติให้มีที่ดินทำกินเป็นหลักแหล่ง โดยให้เอกสาร ส.ท.ก.(สิทธิทำกิน) ครอบครัวยุติไม่เกิน ๑๕ ไร่

มติ ค.ร.ม. เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๒๗ เห็นชอบในหลักการช่วยเหลือราษฎรตามโครงการ เพิกถอนสภาพป่าที่เป็นที่ตั้งชุมชน โดยมีหลักเกณฑ์ว่าหากชุมชนใดตั้งก่อนกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติให้กันเขตออกจากเขตป่า และออกเอกสารสิทธิให้ส่วนชุมชนที่ตั้งขึ้นระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๐ ถึงปี พ.ศ.๒๕๑๘ ให้ออก ส.ท.ก.ให้ ส่วนชุมชนที่เกิดขึ้นภายหลังปี พ.ศ.๒๕๑๘ ให้ราษฎรขออนุญาตเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยชั่วคราวตามมาตรา ๑๖ แห่ง พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗

รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการระดับต่างๆ เพื่อกำกับดูแลนโยบาย และแก้ปัญหาป่าไม้ไว้หลายระดับ

ในระดับชาติ มีคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติโดยมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีหน้าที่กำกับดูแลนโยบาย

ในระดับกระทรวง มีคณะกรรมการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าไม้ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน

ในระดับภาค มีศูนย์ป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ มีแม่ทัพภาคที่ ๑-๔ เป็นประธาน

ในระดับจังหวัด มีคณะกรรมการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ประจำจังหวัดทุกจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน

ในระดับอำเภอ มีคณะกรรมการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ประจำอำเภอทุกอำเภอ มีนายอำเภอเป็นประธาน

กรมป่าไม้ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง มีป่าไม้เขตตั้งอยู่ตามภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ๒๑ เขต มีป่าไม้จังหวัด ป่าไม้อำเภอ

นอกจากนี้แล้ว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้แต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านกำนัน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายป่าไม้ มีอำนาจหน้าที่ปราบปรามจับกุมผู้บุกรุกทำลายป่าได้ด้วย

แต่ป่าไม้ก็ยังถูกทำลายอยู่

ความล้มเหลวของการแก้ปัญหา

การแก้ไขปัญหามิสำเร็จ ลุล่วงตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้มีสาเหตุมาจาก

๑. แรงกดดันที่เกิดจากความต้องการที่ดินทำกินของราษฎรที่มีความรุนแรง ทำให้รัฐต้องออกมาตรการผ่อนปรนให้ราษฎรที่ทำผิดกฎหมายเข้าไปยึดถือครอบครองพื้นที่ป่าได้รับสิทธิครอบครอง บางครั้งทำให้เกิดการเอาอย่าง ทำให้การบุกรุกป่าขยายตัวกว้างขวางยิ่งขึ้น

๒. กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติขั้นตอนที่ล่าช้าอาจจะเป็นเพราะต้องรองบประมาณเป็นปีๆ ไป ความล่าช้าจะทำให้ผู้ฉวยโอกาสขยายพื้นที่เพื่อรอรับการผ่อนปรนหรือสิทธิที่จะได้รับตามนโยบายที่ประกาศออกมา เช่น การนำป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมไปปฏิรูปให้แก่เกษตรกร กว่าจะลงไปสำรวจจริงวัดในพื้นที่ ราษฎรบางคนก็ถือโอกาสบุกรุกป่าทำให้เสื่อมโทรมเพื่อรอรับการปฏิรูป หากเจ้าหน้าที่เห็นว่าเป็นการบุกรุกใหม่ไม่ยอมมอบที่ดินให้ ความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้น

๓. การเบี่ยงเบนวัตถุประสงค์ของนโยบาย หรือเจตนารมณ์ของนโยบาย เช่น นโยบายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบรรดาเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือมีแต่ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ เมื่อนำป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมไปปฏิรูป บรรดาเกษตรกรที่ครอบครองพื้นที่อยู่เดิมจะได้รับที่ดินในจำนวนเท่าเดิมถึงแม้จะครอบครองเกิน ๕๐ ไร่ ที่กฎหมายกำหนดว่าจะได้รับ ถ้าครอบครองอยู่ ๑,๐๐๐ ไร่ก็กระจายสิทธิโดยการใส่ชื่อญาติ ๒๐ คนๆ ละแปลงๆ ละ ๕๐ ไร่ จนครบ ๑,๐๐๐ ไร่ โดยพฤติณัผู้ครอบครองคนเดิมก็จะทำการเกษตรในที่ดิน ๑,๐๐๐ ไร่ตามเดิม ดังนั้น เกษตรกรที่ยากจนไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจึงไม่มีโอกาสที่จะได้รับที่ดินนอกจากจะต้องลงมือบุกรุกป่าเสียเอง

๔. ความจริงจ้งในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในบางครั้งเจ้าหน้าที่ขาดความตั้งใจในการทำงาน ขาดการกำกับดูแล ทำให้เกิดช่องโหว่ในการปฏิบัติตามนโยบาย เช่น การคัดเลือกราษฎรผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะได้รับการช่วยเหลือตามนโยบาย การดูแลรับผิดชอบพื้นที่โครงการมิให้ราษฎรบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติมในบางพื้นที่ เมื่อนำพื้นที่ป่าไม้ไปจัดสรรให้ราษฎร เมื่อมีการทำไม้หรือตัดไม้เพื่อการค้าออกแล้ว การจัดสรรที่ดินก็ทำอย่างไม่จริงจังจนโครงการล้มเหลว

ข้อเสนอการแก้ไข (ของผู้บรรยาย)

ปัญหาป่าไม้ เป็นปัญหาที่เกิดจากปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคง การแก้ปัญหาจะต้องกระทำหลายๆ ด้านไปพร้อมๆ กัน คือ

๑. จะต้องแก้ปัญหาความยากจน ให้กับประชาชนในพื้นที่ใกล้เขตป่าให้อยู่ดีมีสุขในระดับหนึ่ง ปัจจุบันประชาชนที่อยู่ติดกับทรัพยากรที่สำคัญและอุดมสมบูรณ์ที่สุดกลับยากจนที่สุด

๒. ผลประโยชน์ที่เกิดจากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น จะต้องกระจายไปให้ประชาชนในท้องถิ่นในอัตราที่เหมาะสม เพื่อท้องถิ่นจะได้มองเห็นความสำคัญของทรัพยากร และมีพลังที่จะช่วยปกป้องรักษา

๓. การกำหนดนโยบายสาธารณะ (นโยบายรัฐบาล) จะต้องมีส่วนที่รัดกุมละเอียดอ่อน ก่อนที่ประกาศเป็นนโยบาย และจะต้องคำนึงถึงความพร้อมปัจจัยเข้า (Input) ไม่ว่าจะเป็นข้อมูล วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร งบประมาณ ทั่วงเวลาดำเนินการ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในระหว่างที่ปฏิบัติตามนโยบาย และเมื่อสิ้นสุดของการปฏิบัติ

๔. จะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรท้องถิ่นให้มากที่สุด

อนึ่ง เราพึงให้เกียรติแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและภาคเอกชน ที่พยายามอย่างยิ่งในการแก้ปัญหาป่าไม้ โดยกำหนดแนวทางง่าย ๆ แต่สมบูรณ์ ดังนี้

๑. การป้องกันรักษาป่าที่เหลืออยู่ ไม่ให้ถูกทำลายเพิ่มขึ้นอีก จะต้องกำหนดเขตป่าไม้ให้ชัดเจน เป็นที่ยอมรับของประชาชน แล้วจัดทำหลัก

ปักแนวเขตที่ถาวร ประชาชนเข้าใจและมองเห็นได้ง่าย ทั้งแนวเขตรอบนอกของเขตป่า และแนวเขตด้านใน ไม่ให้มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของราษฎรอยู่ในเขตป่า และให้ราษฎรที่อยู่รอบๆ แนวเขตได้มีส่วนร่วมในการดูแลป่าด้วย

๒. **เพิ่มพื้นที่** ป่าโดยการรณรงค์ให้ประชาชนทุกคนร่วมกันปลูกต้นไม้เพื่อการอนุรักษ์ และเพื่อใช้สอย

๓. **ให้ความรู้ความเข้าใจ** คุณประโยชน์ป่าไม้และโทษของการทำลายป่าไม้แก่ประชาชน โดยเริ่มตั้งแต่เด็กตัวเล็กๆ นักเรียน นักศึกษา

ทั้ง ๓ ข้อ เป็นแนวทางที่ง่ายมาก แต่ยากที่จะทำให้สำเร็จ

ข้อ 3. คือ สารสำคัญที่เราตั้งใจจะพูดในวันนี้

ดังที่ผมได้กล่าวแล้วในตอนต้นว่า การที่เราจะโน้มน้าวให้เยาวชนได้มีส่วนช่วยดูแลป่าไม้ของชาติอย่างจริงจังและยั่งยืนนั้น เราจะต้องเริ่มต้น

ด้วยการทำให้เยาวชนมีความรักและหวงแหนป่าเสียก่อน ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ ในผู้ที่รักป่ากล้าหาญพอที่จะดำเนินผู้ทำลายป่า และเข้มแข็งพอที่จะถูกดำเนิน ถูกปองร้ายจากผู้อื่น มิฉะนั้น การรณรงค์เพื่อปลูกป่าของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ก็จะได้รับผลอย่างที่ผ่านมาแล้วในอดีต คนเราเมื่อมีความรักและหวงแหนต่อสิ่งใด ย่อมพร้อมที่จะเสียสละกายใจเพื่อรักษาสิ่งนั้น คนที่เป็นครูโดยความรัก กับคนที่ครูโดยอาชีพ จะมีความรู้สึกต่อศิษย์ แตกต่างกันมาก ผมพูดสั้นแค่นี้ หวังว่าผู้ฟังคงเข้าใจ เพราะฉะนั้นจึงขอเน้นว่าต้องทำให้เยาวชนรักและหวงแหนป่าให้ได้ แล้วเยาวชนก็จะทำทุกอย่างเพื่อป่าไม้ของชาติของเรา และผู้ที่ให้กำลังใจทำความเข้าใจกับเยาวชนในเรื่องนี้ก็คือ เราท่านทั้งหลาย ผู้ใหญ่ทั้งที่อยู่และไม่อยู่ในที่นี้นั่นเอง

มีสิ่งหนึ่งที่ผมยึดมั่นอยู่ตลอดเวลา คือ คนเราเกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน มุ่งมั่นกระทำแต่ความดี ไม่มีกิเลส ไม่เบียดเบียนผู้อื่น การอบรมสั่งสอนให้เยาวชนรักและหวงแหนป่าไม้ นับได้ว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณแผ่นดินอย่างหนึ่ง

หวังว่า เราทั้งหลายจะฝังความรักและหวงแหนป่าไม้ให้แก่เยาวชน
ได้สำเร็จ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และขอจบการบรรยายแต่
เพียงแค่นี้

คณะกรรมการบริหาร ร่วมกับกองทัพภาคที่ ๔ ไปตรวจเยี่ยมโครงการพัฒนาเกษตรอนุรักษ์
ตามพระราชดำริ ที่ ต.เกษร อ.รามัน จ.ยะลา

ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยทั้ง ๕ แห่ง กรุงเทพฯ, นนทบุรี, ปทุมธานี, รังสิต, สมุทรปราการ และผู้แทนสถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ กองทัพบก ร่วมกับคณะกรรมการบริหารมูลนิธิ ร่วมแถลงจัดนิทรรศการเทิดพระเกียรติ "ภูมิแผ่นดิน นวมินทรมหาราช"

มูลนิธิรัฐบุรุษ

เวลาผ่านไป ๖ ปี มีความหมายอย่างยิ่งในการสร้างความสำนึก สร้างคุณธรรมในเรื่องที่ทุกท่านจะต้องร่วมกันบำเพ็ญตน ตอบแทนบุญคุณต่อแผ่นดินเกิด โดยเฉพาะในความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ และจงรักภักดี โดยทางมูลนิธิได้ประกาศบุคคลตัวอย่างไปแล้ว ๔ ท่าน พร้อมกับดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ ในด้านสังคมต่อไปคือ

๑. โครงการพัฒนาชนบทยากไร้ ตามพระราชดำริ เกษตรอนุรักษ์ นำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง ดังได้ปรากฏผลสำเร็จที่หมู่บ้านซำผักหนาม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น อีกโครงการหนึ่งที่บ้านขามโนนสันติ อ.โนนสูง จ.นครราชสีมา

๒. บัดนี้ กองทัพบกภาค ได้มีโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ส่งเสริมอาชีพ ช่วยตนเอง พอกินพออยู่ ส่งเสริมการศึกษาและส่งเสริมสุขภาพอนามัย อันจะนำไปสู่การแก้ไขความยากจนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๓. โครงการเฉลิมพระเกียรติ ไหว้โรกาสมหามงคลเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ ปี ๒๕๔๒ ได้ก่อสร้างศูนย์สุขภาพผู้สูงอายุภาคใต้ ที่โรงพยาบาลสงขลา เกือบสมบูรณ์แล้ว และจะขยายโครงการต่อไปทางภาคเหนือ ที่พิษณุโลก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่นครราชสีมา

๔. การเผยแพร่เอกสารและแผ่นภาพ ตามอุดมการณ์ และถวายความจงรักภักดี ได้มอบผ่านอธิบดีทุกกรม ในกระทรวงศึกษาธิการ และทุกมหาวิทยาลัยกับทุกกองทัพ รวมทั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๕. กิจกรรมระหว่างประเทศ ได้ส่งเสริมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ซึ่งมีความผูกพันมาตั้งแต่อดีต และในกลุ่มประชาชาติอาเซียน ทั้งจะขยายผลการยกย่องนักการศึกษา ผู้วางรากฐานทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

ในการดำเนินงานทั้งหลายนี้ ได้รับการร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยราชการ สถาบันการศึกษา ทหาร ตำรวจ และประชาชน ผู้ตระหนักในความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ และจงรักภักดี มูลนิธิรัฐบุรุษ ขอขอบคุณอย่างยิ่งและขออำนวยการให้ทุกท่านประสบแต่ความเจริญสุข ด้วยจตุรพิธพรชัย ชั่วกาลนาน

หนังสือลำดับที่ ๑๙ สงวนลิขสิทธิ์ โดยมูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
เผยแพร่โดย คณะอนุกรรมการส่งเสริมกิจกรรม
สำนักงานประสานงานมูลนิธิรัฐบุรุษ
ศาลาพำนักเลขที่ ๓๑๒ ถนนราชวิถี เขตราชเทวี กทม. ๑๐๕๐๐
โทร. ๒๕๕-๙๕๗๖, ๒๕๕-๙๕๙๘, โทรสาร ๒๕๗-๙๒๓๖, ๒๕๖-๘๘๒๗

วัตถุประสงค์ของมูลนิธิรัฐบุรุษ

๑. ส่งเสริมความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ และจงรักภักดี ของคนในชาติ
๒. ส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมอันดีงามตามแบบฉบับวัฒนธรรมไทย
๓. สนับสนุนและส่งเสริมเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปสู่ประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
๔. สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมโดยเคร่งครัด
๕. ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของราชการและเอกชนที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน
๖. ร่วมมือกับองค์การการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณประโยชน์
๗. ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้อกับการเมืองแต่ประการใด